

หน้าที่และความรับผิดชอบของรัฐบาลในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ด้วยคุณประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ประเทศต่าง ๆ ในโลกเล็งเห็น ประเทศเหล่านั้นจึงสนใจและกระตือรือร้นในการปรับปรุงปัจจัยในการส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มีความประทับใจมากที่สุด เพื่อชักจูงให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าประเทศเพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงทำให้การเดินทางท่องเที่ยวขยายตัวมาก ซึ่งก่อให้เกิดความสำคัญต่อประเทศทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมือง ตลอดจนความสัมพันธ์กับต่างประเทศ รัฐบาลจึงจำเป็นต้องยื่นมือเข้าควบคุมและวางนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว เพราะการขยายตัวของการเดินทางท่องเที่ยวมีผลให้ธุรกิจเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพิ่มจำนวนมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาด้านการประสานงานและความขัดแย้งทางด้านผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดผลเสียต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวส่วนรวม และรัฐบาลจะรับผิดชอบด้านการเผยแพร่ส่งเสริมการท่องเที่ยว การพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการท่องเที่ยว (Tourist Infrastructure) อันได้แก่การพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ตลอดจนบริการสาธารณูปโภค เป็นต้น ซึ่งต้องอาศัยความรู้ทางด้านวิชาการและงบประมาณการเงินเป็นจำนวนมากในการวางแผนและพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเหล่านี้ และผลประโยชน์ที่ได้ก็เป็นผลประโยชน์โดยส่วนรวมในทางอ้อมเป็นระยะเวลานาน ย่อมเป็นการเหลือวิสัยที่หน่วยธุรกิจเอกชนจะทำได้เองได้ต้องพึ่งรัฐบาลหรือให้ความร่วมมือกับรัฐบาลในการดำเนินงาน นอกจากนี้การพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างสมคูลย์ได้สัดส่วนกับความสำคัญที่มีต่อประเทศชาตินั้น ต้องการการวางแผนและระเบียบทางกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพของรัฐบาลด้วย

ฉะนั้น รัฐบาลจึงมีบทบาทสำคัญและมีส่วนร่วมในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ด้านการประสานงาน การวางแผน การออกพระราชบัญญัติและกฎีกาต่าง ๆ การทำวิสาหกิจ

และบทบาทในการกระตุ้นธุรกิจฝ่ายเอกชน¹ ซึ่งพิจารณารายละเอียดเจาะจงเป็นเรื่อง ๆ ไปแล้ว ก็อาจจำแนกหน้าที่และความรับผิดชอบของรัฐบาลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ ดังนี้

1. การกำหนดนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวและการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับชาติ
2. การพัฒนาสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวและสร้างสรรสถานที่เที่ยวแห่งใหม่
3. การควบคุมมาตรฐานและจัดระเบียบธุรกิจท่องเที่ยวของเอกชน
4. การอนุรักษ์ธรรมชาติและส่งเสริมสมบัติทางวัฒนธรรม
5. การอำนวยความสะดวกในเรื่องพิธีการเข้าเมืองและการให้ข่าวสารทางการท่องเที่ยว
6. การเผยแพร่โฆษณาและส่งเสริม
7. การส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสวัสดิการสังคมและเยาวชน
8. การวิจัยและรวบรวมสถิติทางการท่องเที่ยว
9. การเข้าร่วมในสหพันธ์หรือสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวนานาชาติ
10. การส่งเสริมการลงทุนของเอกชนหรือเป็นผู้ประกอบการลงทุนในกรณีที่เป็น
11. การฝึกอบรมวิชาชีพทางการท่องเที่ยว
12. การประสานงานกับหน่วยราชการและเอกชน

1. การกำหนดนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวและการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว
ตามหลักการบริหารงานแล้วจำเป็นต้องมีการวางนโยบายหรือเป้าหมายในการดำเนินงานก่อน เพื่อให้การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องของทุกด้านมุ่งเข้าสู่เป้าหมายอันเดียวกัน และ

¹ ส่วนกิจการต่างประเทศของ อ.ส.ท., "บทบาทของรัฐในด้านการท่องเที่ยว," อนุสาร อ.ส.ท., ปีที่ 15, ฉบับที่ 1 (สิงหาคม, 2517), หน้า 20.

มีประสิทธิภาพได้ผลสูงสุด ดังนั้นเมื่อรัฐบาลเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวและสนับสนุนให้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวแล้ว รัฐบาลก็ควรที่จะประกาศนโยบายและเป้าหมายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เป็นที่ทราบทั่วกันว่ารัฐบาลให้ความสำคัญเพียงใด โดยรวมอยู่ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาลและธุรกิจเอกชนทราบถึงนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวและให้ความร่วมมือต่อไป

เมื่อได้วางนโยบายในการส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแล้ว รัฐบาลก็ควรที่จะวางแผนในการพัฒนาการท่องเที่ยวตามนโยบายที่ได้วางไว้ให้เป็นแนวทางในการดำเนินการต่อไป เพื่อเป็นหลักและควบคุมการดำเนินงานพัฒนาให้เป็นไปอย่างถูกต้อง ใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ไปในทางที่เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่ ซึ่งแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบ่งออกได้เป็น 3 ทาง คือ²

ก. แผนพัฒนาการท่องเที่ยวทางด้านกายภาพ (Tourism Development Physical Planning)

ข. แผนพัฒนาการท่องเที่ยวทางการตลาด (Tourism Market Development Planning)

ค. แผนพัฒนาการท่องเที่ยวทางการบริการ (Tourist Services Development Planning)

ก. แผนพัฒนาการท่องเที่ยวทางด้านกายภาพ เป็นการควบคุมและเป็นหลักในการพัฒนาพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวสูงแต่ละแห่งไปตามลำดับ เพื่อป้องกันมิให้สถานที่ท่องเที่ยวเหล่านั้นถูกดำเนินการปรับปรุงก่อสร้างไปในทางที่ผิด อันจะเป็นการทำลายคุณค่าทางธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ซึ่งองค์การสหประชาชาติ สหพันธ์องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ธนาคารโลก และสถาบันอื่น ๆ ได้สนับสนุนให้ประเทศต่าง ๆ ดำเนิน

²จากการสัมภาษณ์ อาจารย์สมชาย หิรัญกิจ เมื่อวันที่ 15 มีนาคม พ.ศ. 2518.

ถึงการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวทางด้านกายภาพของพื้นที่โดยแรงกดดัน³ สำหรับแผนพัฒนาการนี้อาจจะแบ่งออกได้เป็น 3 ขั้นตอนด้วยกันคือ⁴

ขั้นที่ 1 แผนพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับภูมิภาค (Regional Plan for Tourism Development) การดำเนินงานขั้นนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะกำหนดว่า ภายในภูมิภาคหรือภายในประเทศนั้น ๆ มีพื้นที่แห่งใดควรสงวนหรือกันไว้เป็นแหล่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ซึ่งจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ประเมินผลการใช้ที่ดินเปรียบเทียบกับนำไปใช้ประโยชน์ทางอื่น ๆ โดยรอบคอบก่อนการสงวนพื้นที่ใด และนอกจากนี้ยังจะมีการกำหนดลำดับความสำคัญก่อนหลังในการพัฒนาด้วย

ขั้นที่ 2 แผนหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวเฉพาะแห่ง (The Master Plan for Tourism Development) เป็นแผนสืบเนื่องมาจากการวางแผนขั้นที่ 1 คือ เมื่อได้กำหนดพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวแล้ว ก็จะต้องดำเนินการศึกษาเพื่อกำหนดรายละเอียดในการพัฒนาสถานที่แต่ละแห่งไป โดยการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างที่เป็นปัจจัยพื้นฐานทางการท่องเที่ยว เช่น การวางรูปถนน โครงสร้างสนามบิน ท่าเรือ การประปา ไฟฟ้า และสาธารณูปโภคอื่น ๆ ตลอดจนการพิจารณาหนดแหล่งอันสมควรที่จะมีโครงสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว พวกโรงแรม ภัตตาคาร ร้านค้าของที่ระลึก เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการวิเคราะห์เกี่ยวกับการใช้ที่ดินไว้นานอน โดยกำหนดขอบเขตในการพัฒนาที่ดินแต่ละแห่งไว้เพื่อการท่องเที่ยว พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม ที่อยู่อาศัย

³R.T. Crook, "Problems of Physical Planning" Report to The International Seminar on Physical Planning and Area Development for Tourism : 12-17 March 1973 (New Delhi: IUOTO 1973), p. 25.

⁴M. Marasovic, "Regional Planning : Tourism Development of The Adriatic Coast (Yugoslavia)" Report to The International Seminar on Physical Planning and Area Development for Tourism : 12-17 March 1973 (New Delhi: IUOTO, 1973), pp. 2-3.

เกษตรกรรมอื่น ๆ และยังสามารถมีการเสนอแนะถึงแนวทางของรูปโครงสร้างในการออกแบบก่อสร้างต่าง ๆ ว่าสมควรที่จะมีกฎเกณฑ์ให้เป็นไปในรูปใด

สรุปคือ ให้ประโยชน์ในการควบคุม การใช้ที่ดินและการก่อสร้างปัจจัยพื้นฐานต่าง ๆ ทางการท่องเที่ยว และเป็นข้อเสนอแนะให้ธุรกิจทางการท่องเที่ยวที่จะยึดถือเป็นแนวทางสำหรับการลงทุน

ขั้นที่ 3 แผนรายละเอียดในการพัฒนาการท่องเที่ยว (Detailed Plan for Tourism Development) คือการจัดทำรายละเอียดสำหรับโครงการแต่ละเรื่อง ซึ่งได้กำหนดขึ้นในแผนหลักของการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อให้มีความสมบูรณ์และพร้อมที่จะนำไปดำเนินการต่อไปได้ เช่น ในแผนหลักกำหนดให้ที่แห่งหนึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติแห่งใหม่ ก็จะต้องมีการวางแผนรายละเอียดในการรักษาและพัฒนาสถานที่นั้น ๆ ให้เป็นธรรมชาติมากที่สุด ทั้งทางด้านวิธีการและงบประมาณค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ตลอดจนการวางแผนรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวด้วย

ข. แผนพัฒนาการท่องเที่ยวทางด้านการตลาด เมื่อมีการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวทางด้านการถ่ายภาพแล้วก็จำเป็นต้องมีการวางแผนเพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยให้มากที่สุด ซึ่งอาจจะกำหนดเป้าหมายไว้ว่า จะพยายามรักษาตลาดทางการท่องเที่ยวที่สำคัญให้คงไว้ต่อไปในอนาคต สร้างความสนใจโดยการสร้างความนิยมต่อตลาดที่จะมีความสำคัญต่อไปในอนาคตให้เพิ่มขึ้น และการแสวงหาตลาดใหม่ ๆ เพื่อก่อให้เกิดความสนใจที่จะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากยิ่งขึ้น โดยการกำหนดให้ทราบว่าที่ไหนเป็นตลาดหลักหรือตลาดรองของประเทศตามลำดับ และนักท่องเที่ยวจากแหล่งต่าง ๆ นั้นมีทัศนคติเกี่ยวกับประเทศอย่างไร ประเทศควรที่จะมีการแก้ไขปรับปรุงเพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยวในเรื่องอะไรบ้าง

ค. แผนพัฒนาการท่องเที่ยวทางด้านการบริการ ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวนี้ ด้านการบริการเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากซึ่งจำเป็นต้องมีการพัฒนาให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาทั้ง 2 ประการข้างต้น จึงจะทำให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศดำเนินไปด้วยดีและได้ผลสูงสุด เพราะตลาดการท่องเที่ยวเป็นตลาดใหญ่ ลูกค้าน่าจะเลือกตลาดได้ตามความพอใจอย่างกว้างขวาง ฉะนั้นการพัฒนาทางด้านการบริการจึงจำเป็นต้องมีการวางแผน

แผนควบคุมอย่างรอบคอบ เพื่อให้ได้มาตรฐานตามความต้องการของนักท่องเที่ยว จึงจะช่วยสนับสนุนแผนข้างต้นให้เข้าสู่เป้าหมายในการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาใช้จ่ายเข้าสู่ตลาดของคนที่ให้มากที่สุดได้

ฉะนั้น แผนพัฒนาทั้ง 3 ประการนี้จำเป็นต้องมีการดำเนินการไปพร้อม ๆ กัน และสอดคล้องกันจึงจะนำไปสู่เป้าหมายการท่องเที่ยวของประเทศให้โดยสมบูรณ์ จะขาดอันไหนอันหนึ่งหรือเน้นหนักไปทางด้านใดด้านหนึ่งมิได้ เพราะจะก่อให้เกิดข้อเสียดูตสาหกรรมการท่องเที่ยว เช่น มีการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวอย่างดีและโฆษณาตลาดได้มากมาย แต่บริการในประเทศไม่ดีก็ย่อมจะทำให้นักท่องเที่ยวเบื่อหน่ายไม่ยอมมาเที่ยวอีก ทำให้อนาคตทางการท่องเที่ยวของประเทศประสบความล้มเหลวในที่สุด ถ้าไม่มีการปรับปรุงแก้ไขด้านบริการต่าง ๆ ให้ดีขึ้นและได้มาตรฐานตามความต้องการของนักท่องเที่ยว เป็นต้น

2. การพัฒนาสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวและสร้างสรรสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่

ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะชักจูงให้นักท่องเที่ยวพักอยู่นานและมีความพึงพอใจในการเดินทางท่องเที่ยว และช่วยกระจายนักท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง เป็นผลให้ความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม แขนขยายไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศ

เพื่อป้องกันมิให้การพัฒนาและสร้างสรรสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ดำเนินไปอย่างปราศจากเป้าหมาย หรือผิดหลักเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการท่องเที่ยว รัฐบาลจึงควรมีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านนี้ด้วย ตลอดจนการสร้างปัจจัยพื้นฐานทางการท่องเที่ยว พวกถนน ท่าเรือ สนามบิน สาธารณูปโภค เป็นต้น

"ในปัจจุบันนี้ สหพันธองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ และสหประชาชาติได้พยายามสนับสนุนให้รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ ได้จัดตั้งหน่วยงานของรัฐบาลขึ้นเพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวและสร้างสรรสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่โดยเฉพาะ และเสนอแนะให้หน่วยงานดังกล่าวมีอำนาจแท้จริง และความอิสระในการปฏิบัติงานให้มากที่สุด"⁵ ซึ่งมีประเทศต่าง ๆ หลายประเทศ เช่น อิสราเอล

⁵Final Report on "International Seminar on Physical Planning and Area Development for Tourism" op. cit., p. 10.

มาเลเซีย จัดตั้งเป็นรูปของบรรษัทพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ค่าเงินการไปในลักษณะของ
รัฐวิสาหกิจ มีรายได้เลี้ยงตัวเองจากการดำเนินงานพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่ง และ
ค่าเงินธุรกิจอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวซึ่ง เอกชนไม่สนใจหรือยังไม่สามารถเข้ามา
ดำเนินงานนั้น ๆ ได้

3. การอนุรักษ์ศิลปกรรมและส่งเสริมสมบัติทางวัฒนธรรม

สมบัติทางศิลปกรรมและวัฒนธรรม เช่น สถานที่สำคัญ ๆ งานประเพณี
ตลอดจนการดำรงชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในแต่ละภูมิภาค นับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะดึงดูด
ความสนใจของนักท่องเที่ยว จึงจำเป็นต้องมีการรักษาและส่งเสริมให้มีสภาพเหมือนเดิมมาก
ที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะจำนวนของนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นย่อมทำให้คุณค่าทางศิลปะ
ของสิ่งเหล่านั้นลดลงหรือสูญสลายไป เช่น การแออัดของนักท่องเที่ยวยอมทำให้สถานที่ท่อง-
เที่ยวธรรมชาติสูญเสียสภาพธรรมชาติที่เคยมีอยู่ไป ฉะนั้นรัฐบาลจึงควรค่าเงินการทำทางที่
จะอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ให้คงสภาพอยู่และมีคุณค่าทางศิลปะให้มากที่สุด และส่งเสริม
รักษา พันธุ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่ตลอดไป

4. การควบคุมมาตรฐานและการจัดระเบียบธุรกิจท่องเที่ยวของเอกชน

เพื่อให้ธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว พวกมัคคุเทศก์ บริษัทนำเที่ยว
ร้านจำหน่ายของที่ระลึก และอื่น ๆ ปฏิบัติต่อนักท่องเที่ยวด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เอารัค-
เอาเปรียบ ซึ่งช่วยสร้างภาพพจน์ทางการท่องเที่ยวที่ดีให้แก่ประเทศ ทำให้นักท่องเที่ยว
ประทับใจ ดึงดูดใจให้พักอยู่นาน ก่อให้เกิดผลดีต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว ฉะนั้นรัฐบาลจึงมี
บทบาทสำคัญในการออกกฎหมายค่านการท่องเที่ยวควบคุมการปฏิบัติงานของธุรกิจการท่องเที่ย
ต่าง ๆ เช่น โรงแรม บริษัทนำเที่ยว มัคคุเทศก์ ฯลฯ เพราะถ้าจะอาศัยกฎหมายบ้านเมือง
โดยทั่วไปควบคุมก็จะไม่รัดกุมและล่าช้าเนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่มีความเชี่ยวชาญ
เฉพาะด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและมีงานอื่นที่จะต้องทำอยู่มากมาย รัฐบาลจึงควรออก
กฎหมายค่านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยเฉพาะเพื่อสร้างอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งชาติที่
คล่องตัว

5. การอำนวยความสะดวกในเรื่องระเบียบพิธีการเข้าเมืองและการให้ชาวสารการทองเที่ยว

การอำนวยความสะดวกเหล่านี้เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่จะสร้างภาพพจน์ของประเทศให้นักทองเที่ยวได้เห็น รัฐบาลจึงควรสนใจวางระเบียบที่รัดกุม สะดวก ไม่ยุ่งยาก สับสนและรวดเร็วในการปฏิบัติงาน เพื่อดึงดูดความสนใจของนักทองเที่ยวเดินทางมาทองเที่ยวเพิ่มมากขึ้น เช่น การตรวจหลักฐานต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ยินยอมให้ใช้หนังสือเดินทางเป็นหมู่คณะแทนหนังสือเดินทางเป็นรายบุคคล หรือลดเว้นการตรวจเป็นรายบุคคล เป็นต้น

ความสะดวกทางด้านการให้ชาวสารการทองเที่ยวแก่นักทองเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในประเทศนับว่าเป็นสิ่งสำคัญ เช่น ตามด่านตรวจคนเข้าเมืองมีหน่วยงานที่ให้หลักฐานการทองเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก การจองโรงแรม บริการนำเที่ยว เป็นต้น นอกจากนี้ควรมีสุนัขให้ชาวสารการทองเที่ยวไว้ ณ ที่จุดสำคัญ ๆ เพื่อเตรียมโต้ตอบ และให้ชาวสารอำนวยความสะดวกแก่นักทองเที่ยวทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค

6. การเผยแพร่โฆษณาและส่งเสริม

เป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการส่งเสริมการทองเที่ยว เพราะเป็นการเผยแพร่และแนะนำโฆษณาประเทศให้เป็นที่รู้จักสนใจแก่นักทองเที่ยวและผู้ประกอบธุรกิจทองเที่ยวในต่างประเทศ ถ้าไม่มีการโฆษณาแล้วทรัพยากรทางการทองเที่ยวที่มีอยู่ก็ไม่มีใครรู้จักยอมให้อุตสาหกรรมทองเที่ยวไม่เจริญเท่าที่ควร การดำเนินการเผยแพร่โฆษณาคงต้องใช้เงินงบประมาณเป็นจำนวนมาก และผลประโยชน์จากการโฆษณานั้นคงไปทั่วมิได้เฉพาะแก่หน่วยงานหรือวิสาหกิจใด และมีได้เป็นกำไรของรัฐบาลแต่เป็นความมั่งคั่งขึ้นของชาติ ฉะนั้นรัฐบาลจึงควรเป็นผู้ทำการเผยแพร่โฆษณา ซึ่งจะช่วยให้การโฆษณาอยู่ในกรอบที่ถูกต้อง ได้รับความเชื่อถือมากกว่าการโฆษณาของเอกชน

การเผยแพร่และโฆษณานั้นอาจมุ่งต่อผู้ประกอบธุรกิจทองเที่ยว หรือกลุ่มนักทองเที่ยวโดยตรง ซึ่งแล้วแต่ความเหมาะสม แต่ก็ควรจะทำทั้ง 2 แบบ เพราะแบบที่ 1 เป็นแบบที่ประหยัดได้ผลคุ้ม แต่แบบที่ 2 ก็จำเป็นในการก่อให้เกิดความประทับใจถึงคู่ใจนักทองเที่ยวที่เดินทางตามลำพัง ส่วนวิธีการที่จะทำนั้นมีมากมายหลายวิธี เช่น การจัดแสดงนิทรรศการในต่างประเทศ การจัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่โฆษณา การฉายภาพยนตร์

สไลด์ เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนี้การเปิดสาขาสำนักงานท่องเที่ยวในต่างประเทศก็เป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมและเผยแพร่ให้ชาวสารพัดตอบผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวในต่างประเทศได้อย่างใกล้ชิด

7. การส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสวัสดิการสังคมและการส่งเสริมการท่องเที่ยวของเยาวชน

การสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวแก่บุคคลที่มีรายได้น้อยในปัจจุบันนี้ ประเทศพัฒนาทั้งหลายให้ความสำคัญมาก โดยออกเป็นกฎหมายหรือระเบียบกำหนดให้นายจ้างจ่ายค่าแรงให้แก่ลูกจ้างในวันหยุดประจำปีซึ่งอาจจะนาน 1-2 อาทิตย์ การจัดให้มีสถานที่พักผ่อน สถานที่ตากอากาศ ที่มีที่พักราคาถูก และสนับสนุนให้ธุรกิจเอกชนให้ความร่วมมือลดราคาค่าเดินทางค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้ที่มีรายได้น้อย

สำหรับการส่งเสริมการท่องเที่ยวของเยาวชนนั้น เป็นสิ่งสำคัญในการปลูกฝังความรักทางการท่องเที่ยวและให้ตระหนักถึงคุณค่าของการท่องเที่ยวตั้งแต่เด็ก อันมีผลช่วยให้ทุกคนร่วมมือในการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้แก่ประเทศชาติโดยใกล้ชิดขึ้นในภายหน้า ซึ่งความรับผิดชอบค่านี้นี้ควรเป็นหน้าที่ของรัฐบาล เพราะจะได้สอดแทรกในหลักสูตรการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาต่าง ๆ จัดอย่างมีระเบียบ เสียค่าใช้จ่ายน้อยและปลอดภัยที่สุด ภายใต้การสนับสนุนของรัฐบาล

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสวัสดิการสังคมและเยาวชนนอกจากจะจัดเพื่อการพักผ่อนหาความสุขและความรู้จากการท่องเที่ยวแล้ว ยังก่อให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น เพราะทำให้มีการผลิตสินค้าและบริการในภูมิภาคต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น และบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่าง ๆ เจริญก้าวหน้า ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวให้พร้อมที่จะรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศและช่วยส่งเสริมกิจการธุรกิจเอกชนในระยะที่มีขีดฤดูกาลของการท่องเที่ยวของชาวต่างประเทศ

8. การวิจัยและรวบรวมสถิติทางการท่องเที่ยว

ในการวางแผนงานเพื่อการลงทุนในการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการท่องเที่ยว ตลอดจนการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ การเผยแพร่โฆษณา ต้องอาศัยข้อมูลสถิติ

ต่าง ๆ ที่วิจัยได้อย่างละเอียดมาช่วยสนับสนุนการตัดสินใจในการดำเนินงาน ฉะนั้นประเทศต่าง ๆ ส่วนมากจึงจัดให้มีหน่วยวิจัยและสถิติไว้ในหน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งชาติ เพื่อดำเนินการวิจัยและรวบรวมสถิติที่ต้องการ เช่น รวบรวมสถิติเกี่ยวกับจำนวนผู้เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศทั้งหมด และแยกเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ๆ หรือการวิจัยด้านการตลาด เพื่อเพิ่มพูนรายได้ของประเทศ เกี่ยวกับการสร้างสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว การสำรวจถึงวิธีใช้วันหยุดพักผ่อนของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ตลอดจนการสำรวจช่องทางของการตลาด เป็นต้น

9. การเข้าร่วมในสหพันธ์หรือสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวนานาชาติ

เนื่องจากสหพันธ์หรือสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวนานาชาติตั้งขึ้นเพื่อการประสานงานและการร่วมมือกันในการดำเนินงานส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ สมาชิกส่วนรวมก้าวหน้าไปด้วยดี เช่น การแลกเปลี่ยนข่าวสารทางวิชาการ ข้อมูลสถิติต่าง ๆ การลดค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมเผยแพร่โฆษณาการท่องเที่ยวโดยการทำร่วมกัน เป็นต้น

ในปัจจุบันนี้มีสหพันธ์และสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวนานาชาติอยู่หลายแห่ง เช่น สหพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคพื้นแปซิฟิก สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ องค์การการท่องเที่ยวแห่งโลก (World Tourist Organization = WTO) เป็นต้น

10. การส่งเสริมการลงทุนของเอกชนหรือเป็นผู้ประกอบการลงทุนในกรณีที่จำเป็น

ในหลักการแล้วรัฐบาลควรลงทุนและเข้าดำเนินการทางด้านการปัจจัยสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ก็ต่อเมื่อไม่มีเอกชนประสงค์จะลงทุน ซึ่งการลงทุนของรัฐบาลนั้นเป็นการบุกเบิกและปูทางให้ธุรกิจเอกชนค้นคว้าและดำเนินการตาม เมื่อปรากฏว่าเริ่มมีการเคลื่อนไหวขึ้นแล้วรัฐบาลก็อาจจะโอนการดำเนินงานให้แก่เอกชน นอกจากนี้รัฐบาลอาจจะชักจูงสนับสนุนด้วยมาตรการต่าง ๆ ให้เอกชนทั้งภายในประเทศและต่างประเทศสนใจที่จะลงทุนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เช่น ให้ออกเงินค้ำประกันอัตราดอกเบี้ยต่ำ ลดหย่อนภาษีสินค้าเพื่อการลงทุน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ลักษณะของการส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวของเอกชนนั้น รัฐบาลต้องดำเนินการสนับสนุนให้ได้รับผลประโยชน์ที่เท่ากับหรือมากกว่าการ

ลงทุนในธุรกิจอื่น ๆ หรือในประเทศอื่น จึงจะสามารถดึงดูดให้ธุรกิจเอกชนมาลงทุนได้

11. การฝึกอบรมวิชาชีพทางการท่องเที่ยว

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า งานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจำเป็นต้องอาศัยการบริการด้วยฝีมือมนุษย์โดยตรงอย่างกว้างขวาง ยากที่จะใช้เครื่องจักรหรือเครื่องมือต่าง ๆ มาปฏิบัติงานแทน ดังนั้นเมื่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวเจริญขยายตัวมากขึ้นจึงมีปัญหาเกี่ยวกับความต้องการในเรื่องแรงงานของธุรกิจ โดยเฉพาะผู้ปฏิบัติงานที่มีความสามารถอันเหมาะสม ฉะนั้นจึงต้องมีการเตรียมการฝึกอบรมวิชาชีพทางการท่องเที่ยว เพื่อสนองความต้องการของตลาดการท่องเที่ยว ซึ่งการฝึกอบรมนี้จำเป็นต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก ถ้าธุรกิจเอกชนเป็นผู้ดำเนินการ แต่รัฐบาลรับภาระหน้าที่ด้านนี้ไปก็จะไม่สิ้นเปลืองมากนัก โดยการสนับสนุนให้สถาบันการศึกษาต่าง ๆ เปิดหลักสูตรอบรมทางการท่องเที่ยวในสาขาต่าง ๆ ขึ้น เช่น อบรมแนะนำแนวอาชีพทางอุตสาหกรรมท่องเที่ยว อบรมมัคคุเทศก์ อบรมวิชาการโรงแรม ในระดับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน ในระดับผู้บริหาร เป็นต้น หรือรัฐบาลเป็นผู้ควบคุมมาตรฐานการฝึกอบรมวิชาชีพทางการท่องเที่ยวโดยธุรกิจเอกชนเพื่อให้ได้แรงงานที่ได้มาตรฐานอย่างแท้จริง

12. การประสานงานกับหน่วยงานราชการและเอกชน

การดำเนินงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐบาลย่อมมีส่วนเกี่ยวข้องกับอย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานราชการอื่น ๆ และธุรกิจการท่องเที่ยวของเอกชน เช่น การพัฒนาปัจจัยขั้นพื้นฐานทางการท่องเที่ยวอันได้แก่ ถนนหนทาง ประปา ไฟฟ้า และสาธารณูปโภคต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยวแห่งใดก็ย่อมจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับหน่วยงานราชการในจังหวัดนั้น ๆ ทั้งความร่วมมือและค่านงงบประมาณการเงิน ฉะนั้นจึงต้องมีการประสานงานกันอย่างดี เพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ หรือธุรกิจเอกชนต้องการที่จะลงทุนสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยวที่ได้กำหนดไว้ในแผนหลักของการท่องเที่ยวระดับประเทศ รัฐบาลก็ควรที่จะควบคุมให้อยู่ในขอบเขตตามแผนหลักที่ได้วางไว้ และให้ความสะดวกในด้านข้อมูลนโยบายต่าง ๆ และสิทธิพิเศษในการสนับสนุนการลงทุน เพื่อประสานงานกันในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น ฉะนั้นการประสานงาน

กับหน่วยราชการอื่นและธุรกิจท่องเที่ยวของเอกชนจึงเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐบาล

กล่าวโดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่า รัฐบาลมีบทบาทสำคัญในงานส่งเสริมการท่องเที่ยวที่จะต้องรับผิดชอบกว้างขวางมากทั้งทางตรงและทางอ้อม นับตั้งแต่การกำหนดนโยบาย วางแผนหลักทางการท่องเที่ยวแล้ว รัฐบาลยังจะต้องเป็นผู้ดำเนินการให้เป็นไปตามแผนหลักที่กำหนดไว้ด้วยอันได้แก่ การพัฒนา สร้างสรร และอนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของประเทศ และเผยแพร่ส่งเสริมการท่องเที่ยว ตลอดจนอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการท่องเที่ยว การดำเนินงานที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยว และส่งเสริมการลงทุนของเอกชนหรือเป็นผู้ประกอบการลงทุนในกรณีจำเป็น ซึ่งหน้าที่รับผิดชอบของรัฐบาลในการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยว เหล่านี้ต่างก็มีความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องดำเนินการไปพร้อม ๆ กันทุก ๆ ด้าน เพื่อผลประโยชน์สูงสุดในการบรรลุเป้าหมายของการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ใควางไว้ ฉะนั้นรัฐบาลของประเทศที่มีคู่ทางของการท่องเที่ยวสูงและต้องการที่จะส่งเสริมสนับสนุนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศอย่างจริงจังก็ควรที่จะยึดถือเอาหน้าที่รับผิดชอบของรัฐบาลตามหลักการที่ได้กล่าวไว้แล้วเป็นหลักในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศให้เจริญเติบโตในระดับที่เป็นสัดส่วนพอดีกับความสำคัญในระดับชาติ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย